

Alternative Solutions in the Age of Globalization]. Moscow.

2. *Balet / Entsiklopedycheskyi slovar Brokhauza y Efrona: v 86 t. (82 t. y 4 dop.)*. [Ballet / Encyclopedic Dictionary of Brockhaus and Efron: 86 tons]. – Spb.

3. Vietrynska, A. V. (2016). *Ukrainska khoreohrafichna osvita KhKhI stolittia: suchasnyi stan ta shliakhy vdoskonalennia*. [Ukrainian Choreographic Education of the 21st Century: Current State and Ways of Improvement]. Kyiv.

4. *Desiat luchshykh shkol sovremennoho tantsa [Tekst]*. (2015). [Ten Top Schools of Modern Dance]. Moscow.

5. Kremen, V. H. (2001). *Modernizatsiia osvity – vazhlyvyi chynnnyk sotsialnoho, ekonomichnoho i politychnoho rozvytku Ukrainy*. [Modernization of education is an important factor in the social, economic and political development of Ukraine]. Kyiv.

6. *Khoreohrafycheskoe obrazovanye v Evrope*. [Elektronnyi resurs]. [Choreographic education in Europe.]. Rezhym dostupu do statii: <https://selfmadetrip.com/horeograficheskoe-obrazovanie-v-evrope/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПОХИЛЕНКО Віктор Федорович – народний артист України, професор кафедри музичного мистецтва і хореографії Центрально-українського державного педагогічного

університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: методика навчання мистецтву балетмейстера у вищій школі, формування особистості фахівця хореографічних дисциплін.

САЛЕНКО Олег Олександрович – старший викладач кафедри музичного мистецтва і хореографії Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування творчої активності майбутнього викладача хореографічних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ПОКHYLENKO Viktor Fedorovich – People’s Artist of Ukraine, Professor of the Department of musical art and choreography of Central-Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: methodology of teaching the art of ballet master in high school, formation of personality of choreography specialists.

SALENKO Oleh Oleksandrovych – Senior lecturer of the Department of musical art and choreography of Central-Ukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of creative activity of future choreography teachers.

Дата надходження рукопису 07. 01. 2018 р.

Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов

УДК 378

РАКІТЯНСЬКА Людмила Миколаївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету
e-mail: ludmilanick777@gmail.com

НАУКОВІ ПІДХОДИ ЯК ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах постнеокласичного періоду розвитку науки з характерним перманентним і динамічним зростанням наукового знання особливо актуалізується проблема професійної підготовки вчителя здатного і спроможного до засвоєння, впровадження та поширення в освітньо-виховному процесі ідей педагогічної інноватики, що ґрунтуються на засадах нової освітньої парадигми. Пріоритетним напрямом інноваційних перетворень в системі вищої освіти визнана її фундаменталізація, яка за визначенням С. Гончаренка [4], означає «спрямування її на узагальнені та

універсальні знання, формування загальної культури й розвиток узагальнених способів мислення і діяльності». Серед завдань фундаменталізації освіти вчений визначає створення оптимального середовища для виховання гнучкого багатогранного мислення, освоєння наукової інформаційної бази й сучасної методології осмислення дійсності. Надаючи фундаменталізації статус загальноосвітнього принципу формування сучасного змісту освіти, поряд із визнаними принципами науковості, гуманізації, систематичності і генералізації, вчений формулює вимоги до рівня професійної компетентності майбутніх спеціалістів, серед

яких виділяє методологічну культуру як її основу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічна культура вчителя в сучасних наукових дослідженнях виокремлюється як «новий культурний феномен», введення якого вважається не лише правомірним, а й нагальним [5]. Концептуальні засади формування методологічної культури вчителя в системі професійно-педагогічної освіти висвітлені у працях О. В. Бережної, С. У. Гончаренка, В. В. Краєвського, Т. Є. Кристочук, В. А. Кушніра, О. О. Лаврентєвої, О. О. Новікова, О. В. Омельченка, С. О. Сисоєвої, Л. А. Шипіліної та інших. Учені підкреслюють, що методологічна культура вчителя не є показником його філософської, наукової чи світоглядної культури, вона виступає стрижнем ієрархічної системи елементів його професійно-педагогічної культури [5]. Висновки сучасних учених співзвучні висловлюванням педагога-класика А. С. Макаренка, який стверджував, що «педагогіка – найдіалектичніша, найрухливіша, найскладніша, найрізноманітніша наука» [7, с. 128].

В умовах педагогічного процесу, який представляє собою, за В. С. Біблером, «нескінченно можливу реальність» [1], що функціонує в результаті виникнення все нових і часто непередбачувальних ситуацій з невизначеними шляхами їх розв'язання, суттєву роль відіграє ступінь сформованості професійно орієнтованої методологічної культури вчителя, його наукова ерудиція і грамотність щодо принципів, форм та способів проведення педагогічного дослідження, методологічного аналізу педагогічних явищ, методологічної рефлексії, дослідницьких стратегій та наукових підходів.

Отже, для сучасної освітньої ситуації, за твердженням дослідників, характерна суперечність між гостро вираженою потребою працювати по-новому і недостатністю необхідної для цього методологічної культури [12].

Мета статті – розкрити в загальних рисах сутність наукових підходів до вивчення педагогічних явищ та процесів як методологічної основи проектування навчально-пізнавальної діяльності учнів. На прикладі методичної підготовки майбутнього вчителя-музиканта показати прикладний аспект методології системного підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміна парадигмальних цілей освіти пов'язана зі зміною причино-

наслідкового, жорстко детермінованого принципу пізнання дійсності в межах кожної дисципліни на сучасні методологічні підходи [10].

У великому тлумачному словнику сучасної української мови «підхід» визначається як сукупність способів, прийомів розгляду чого-небудь, впливу на кого, що-небудь, ставлення до кого-, чого-небудь [2]. У концепції З. Н. Курлянд «підхід» – це «визначена позиція, що обумовлює дослідження, проектування, організацію будь-якого явища, процесу (у нашому випадку – освіти)» [11].

Методологічний підхід тлумачиться Є. Г. Юдіним як принципова методологічна орієнтація дослідження, точка зору, з якої розглядається об'єкт вивчення поняття або принцип, що керує загальною стратегією дослідження [14]. У науковій інтерпретації О. М. Новікова методологічні підходи до вивчення різноманітних явищ дійсності виступають в двох значеннях: як деякі вихідні принципи, позиції, основні положення чи переконання дослідника і як напрями вивчення предмета дослідження [9].

Науково-методологічні підходи конкретизують зміст багаторівневої структури методології (гр. *methodos* – метод, *logos* – вчення) – загальної системи теоретичних знань, які виконують роль провідних принципів наукового пізнання, шляхів та засобів реалізації наукового дослідження [12]. Структура методології як наукознавства складається із ієрархічно підпорядкованих і водночас відносно автономних рівнів наукового знання: філософського, загальнонаукового, конкретно-наукового та технологічного, сутність і зміст яких розкривається через наукові підходи. Змістовою основою кожного з них є провідна ідея, її науково-теоретичне обґрунтування (концепція), система принципів та спеціальний понятійно-категоріальний апарат.

Вищий рівень методології – філософський, є найбільш узагальненим рівнем наукового пізнання, що об'єднує закони і категорії діалектики (наприклад, суть і явище, зміст і форма, причина і наслідок тощо); філософське вчення про загальні принципи і методи пізнання і перетворення дійсності, до яких звертаються дослідники різних галузей наукового знання [11]. Філософські знання, що мають універсальний характер, виступають передумовою і теоретико-методологічним фундаментом загальнонаукового та конкретно-наукового рівнів, які, в свою чергу, обумовлюють

буттєвість вищого рівня методологічних знань [11].

Загальнонауковий рівень методології характерний для різних наукових сфер і представлений такими науковими підходами, як історичний, термінологічний, кібернетичний, системний, діяльнісний, синергетичний, інформаційний, аксіоматичний, антропологічний та інші.

У межах загальнонаукової методології виокремлюються конкретно-наукові методології, що складають третій рівень методологічного знання і є сукупністю методів, принципів дослідження і процедур, які застосовуються в тій чи іншій спеціальній науковій дисципліні, наприклад, в педагогіці [12]. Сучасний стан педагогічної науки репрезентований значною кількістю наукових підходів, що отримали свою науково-теоретичну інтерпретацію в працях зарубіжних та вітчизняних учених. Серед них: дитиноцентричний, особистісний, компетентнісний, етнопедагогічний, культурологічний, діалогічний, комплексний, інтегративний, холістсько-емерджентний, герменевтичний, поліхудожній, акмеологічний, міждисциплінарний, праксеологічний та інші.

Обраний дослідником той чи інший підхід у процесі наукового пошуку задає і спрямовує його загальну стратегію, визначає вихідні наукові позиції в напрямку вивчення конкретного аспекту досліджуваної проблеми. Для її концептуального вирішення в широкому науковому контексті, як доводять сучасні дослідження, важливим є комплексне застосування методологічних підходів, множинність яких дозволяє вивчити досліджуваний феномен всебічно, в усій його багатогранності, й сформуванню цілісного уявлення про нього. В сучасний науковий обіг введено поняття «поліпідхідності».

Широко вживаним в різних сферах наукового знання та соціальної практики є системний підхід, призначення якого в тому, що «він спрямовує дослідника на системне бачення дійсності, на розуміння світу з позиції його системної будови. Принцип системності передбачає, що будь-який об'єкт дійсності може бути представлений як відносно самостійна система, що має певну будову і свої закони функціонування та розвитку» [13, с. 8–9].

Системний підхід в педагогіці, на думку С. У. Гончаренка, спрямований на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, виявлення в них різноманітних типів зв'язків та зведення їх у єдину теоретичну картину [3]. Обрання системного підходу як методологічної стратегії педагогічних досліджень,

обумовило обґрунтування провідними вченими-дидактами А. М. Алексюком, Ю. К. Бабанським, В. П. Беспальком, В. І. Бондарем, С. У. Гончаренком, Т. О. Ільїною, В. В. Краєвським, Н. В. Кузьміною, В. А. Кушніром та іншими системно-цілісної природи педагогічних явищ і процесів

Базовими поняттями методології системного підходу, що розкривають суттєві ознаки будь-якої системи взагалі, є: система, елементи, зв'язок, взаємодія, підсистема, організація, структура, цілісність, емерджентність, ієрархія, системоутворюючі зв'язки, середовище. Ці поняття складають загальну теорію систем (Л. Берталанфі).

У педагогічній теорії та освітній практиці на основі загальної теорії систем вибудовуються «педагогічні системи» різних рівнів і значень, що має відбиток у відповідному понятійно-термінологічному апараті, а саме: «система освіти», «система професійної освіти», «дидактична система», «методична система», «принцип системності і систематичності», «системність знань», «системність мислення», «систематизація» тощо. Головна ознака, що об'єднує ці поняття, полягає у розумінні педагогічних явищ і процесів як певної цілісності, що утворена сукупністю взаємопов'язаних і взаємозалежних між собою елементів.

Буквальний переклад поняття «системний підхід» з англійської (Systems thinking) – означає системне мислення. Системно-педагогічне мислення визначається як таке, що «всебічно враховує у різних педагогічних ситуаціях, при вирішенні педагогічних завдань взаємозв'язок, цілісність, багатогранність і багатоаспектність педагогічних явищ і процесів, що дозволяє більш ефективно вирішувати педагогічні завдання» [6, с. 9]. Такий тип мислення проявляється в здатності вчителя сприймати і аналізувати педагогічний процес як цілісну систему, що складається із взаємопов'язаних елементів як частин цілого; розуміти роль і місце кожного з елементів у загальній структурі цілого і у взаємодії з іншими; усвідомлювати взаємозалежність і підпорядкованість між елементами навчального процесу як дидактичної системи; встановлювати і аналізувати причинно-наслідкові зв'язки цілісного педагогічного процесу; систематично поповнювати свої знання, вміти добувати, систематизувати та інтегрувати матеріали різних інформаційних джерел; системно моделювати навчальний процес в єдності всіх компонентів з дотриманням ієрархічної підпорядкованості;

аналізувати власні дії і передбачати їхні наслідки тощо.

Покажемо на прикладі методичної підготовки майбутнього вчителя-музиканта прикладний аспект методології системного підходу.

Тематизм шкільної навчальної програми «Музичне мистецтво» характеризується фахівцями як складний за своїм змістом і адаптований до шкільного віку курс музичної естетики. Якщо в початкових класах в учнів в процесі опанування програмного матеріалу формується загальне уявлення про музику як вид мистецтва, його особливості (в ході вивчення тем «Про що розповідає музика», «Типи музики», «Виразжальне та зображальне в музиці», «Мова музики» та ін.), то в середніх класах музика має усвідомлюватися дітьми на рівні філософсько-художнього узагальнення як відтворення специфічною мовою музичних звуків життя в усіх його проявах. Саме такий зміст несуть в собі теми «Музика як мова почуттів», «Я і музика», «Образний зміст музики», «Композиція музичного твору», «Відлуння епох в музичному мистецтві», «Музика у діалозі із сучасністю». Це вказує на ґрунтовну інформаційно-теоретичну основу змісту шкільної програми, високий рівень художньо-естетичного узагальнення навчального матеріалу, яким повинні оволодіти учні 1-8 класів загальноосвітнього навчального закладу.

Необхідною умовою організації активної музично-пізнавальної діяльності учнів на уроці по засвоєнню навчального матеріалу є його систематизація – мисленнєва діяльність, у процесі якої знання про об'єкти, що вивчаються, організуються в певну систему за обраним принципом [8]. Систематизація забезпечується таким структуруванням змісту, який передбачає встановлення системоутворюючих внутрішньо-предметних зв'язків між новим навчальним матеріалом та засвоєним. В шкільних навчальних програмах і підручниках передбачені внутрішньо-предметні зв'язки, спрямовані на формування в учнів системних знань з музичного мистецтва, цілісного уявлення про нього та його специфіку. Знання, способи діяльності, що мають бути засвоєні учнями, подані в них системно, упорядковано, з урахуванням вікових особливостей учнів та послідовного розгортання навчального матеріалу на основі його тематизму. Зміст і логіка навчальних тем виступають своєрідними сходишками у формуванні основ музичної культури учнів, виконують роль стрижня, що пронизує і об'єднує навчальний матеріал як уроків окремого семестру, так і всіх семестрів

восьми років музичного навчання в цілому. Поступово ускладнюючись, за принципом «від простого до складного», тематизм виступає «цементуючим началом», що забезпечує цілісність і внутрішню єдність між всіма темами шкільної програми. Для вчителя важливо усвідомлювати ці зв'язки і дотримуватись тієї ж послідовності і системності у викладанні предмету.

З іншого боку, в контексті системного підходу, навчальний процес окремого уроку представляє собою цілісну дидактичну систему, структура якої утворена взаємопов'язаними елементами: метою, змістом, завданнями, принципами, методами, формами, засобами навчання, сукупність яких забезпечує кінцевий результат уроку. Для дотримання вимог цілісності і системності навчального процесу на уроці, вчитель повинен усвідомлювати його системно-цілісну, структурну будову як внутрішню єдність ієрархічно підпорядкованих складових елементів, утворену їхніми взаємозв'язками.

З позиції методології системного підходу будь-яка система може бути розглянута як елемент системи вищого порядку, тоді як її елементи, в свою чергу, можуть виступати системами нижчого порядку. Відповідно до теоретичних положень дидактики загальна структура процесу навчання, як цілісна система, може бути спроектована на структуру уроку та окремо взяті акти педагогічної взаємодії між учителем та учнями (наприклад, слухання музики на уроках музичного мистецтва).

Слухання музики на уроках є одним із видів музичної діяльності, який в контексті системного підходу можна представити як цілісну педагогічну систему, що складається з мети, завдань, змісту, методів, засобів, організаційних форм навчання, результату.

Плануючи цей вид діяльності на уроці, вчитель, з орієнтацією на тему уроку, визначає його триєдину мету, конкретизує її завданнями в різних видах музичної діяльності, в тому числі й слухання музики. Для вирішення визначених завдань він обирає зміст, запропонований шкільною програмою, найбільш доцільні методи, форми і засоби його засвоєння, що відповідають віковим особливостям учнів, і отримує результат.

Систематизація навчального матеріалу зі слухання музики на уроках як необхідна умова його якісного засвоєння учнями передбачає наступні дії вчителя:

1) *планування та проектування діяльності*: відбір змісту навчального матеріалу (музичних творів); визначення

дидактичних, розвивальних та виховних завдань зі слухання музики в контексті теми уроку і теми семестру; узгодження змісту навчального матеріалу із засобами його засвоєння (методами, формами, принципами); підготовка бесіди;

2) *організація* планомірного і упорядкованого процесу слухання музики з дотриманням відповідної методики, кожний етап якої ґрунтується на попередніх і готує до наступного;

3) *актуалізація* опорних знань з теми семестру (тематичного матеріалу попередніх семестрів) як необхідної основи для сприйняття та засвоєння учнями нової теми, її ключових понять. Опора на наявні знання і особистий досвід учнів, досягнутий ними рівень розвитку;

4) *викладення* нової теми з ілюстрацією музичних творів і поясненням нових ключових понять теми з опорою на набуті раніше;

5) *акцентування* на зв'язках між відомим, засвоєним матеріалом теми і новим, невідомим. Встановлення внутрішньо-предметних зв'язків між ключовими поняттями в середині теми, навчального предмету в цілому;

6) *забезпечення* міжпредметних зв'язків між змістом уроку і змістом інших навчальних предметів (історії, літератури, мови, географії, образотворчого мистецтва тощо);

7) *дотримання* системи і послідовності етапів засвоєння навчального матеріалу (сприйняття, осмислення, узагальнення, систематизація, запам'ятовування, практичне застосування);

8) *формування* в учнів уміння самостійно встановлювати внутрішньо-предметні та міжпредметні зв'язки між новим навчальним матеріалом і попередньо вивченим;

9) *проведення* в кінці семестру (навчального року) уроків узагальнення та систематизації знань, спрямованих на усвідомлення учнями і закріплення в пам'яті загальних ознак подібності засвоєних ключових понять теми; об'єднання засвоєних конкретних, менш загальних понять теми у більш загальні поняття, що в сукупності утворюють систему ключових понять з музичного мистецтва як засобу цілісного його розуміння і пізнання.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Отже, методологічні знання як «надпредметні» знання найвищого, філософського рівня є необхідною передумовою практичної діяльності вчителя, яка у певному сенсі є відображенням

фундаментального і прикладного в педагогіці. Обізнаність вчителя з методологічних основ педагогічної теорії, здатність до осмислення педагогічних явищ і процесів з позиції системного підходу і переведення їх у площину практичної діяльності, виступають показником його методологічної культури, на ґрунті якої формується і вдосконалюється його професійна, методолого-методична компетентність.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають в науковому осмисленні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці шляхів формування методологічної культури майбутніх учителів музичного мистецтва у відповідності до стратегії модернізації та оновлення сучасної шкільної мистецької освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Библер В. С. От научения – к логике культуры / В. С. Библер. – М.: Изд. полит. лит., 1991. – 413 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
4. Гончаренко С. Фундаменталізація освіти як дидактичний принцип / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2008. – №1. – С. 2–6.
5. Лаврентьєва О. О. Розвиток методологічної культури майбутніх учителів у системі професійної освіти // О. О. Лаврентьєва / Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. – 2016. – № 2. – С. 10–16.
6. Ляшко Э. Н. Интеграция педагогических условий развития системного мышления студентов – будущих педагогов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / Э. Н. Ляшко. – Казань, 2009. – 19 с.
7. Макаренко А. С. Проблемы школьного радянського виховання / А. С. Макаренко // Твори: В 7 т. – К.: Рад. шк., 1954. – Т.5. – 321 с.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка. Навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк. – 3-є видання, доповнене, 2001. – 608 с.
9. Новиков А. М. Докторская диссертация: пособие для докторантов и соискателей ученой степени доктора наук / А. М. Новиков. – 3-е изд. – М.: Эгвес, 2003. – 120 с.
10. Павленко А. Ф. Проблеми реалізації нової парадигми вищої освіти в Україні / А. Ф. Павленко, С. В. Стешенко. – // Вища освіта в Україні: реалії, тенденції, перспективи розвитку. – К., 1996. – Ч.1. – С. 45–57.

11. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова та ін.; За ред. З. Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 495 с.
 12. Сисоєва С. О. Методологія науково-педагогічних досліджень: Підручник / С. О. Сисоєва, Т. Є. Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.
 13. Сурмин Ю. П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие / Ю. П. Сурмин. – К.: МАУП, 2003. – 368 с.
 14. Юдин Э. Г. Методология науки. Системность. Деятельность / Э. Г. Юдин. – М., 1997. – 444 с.

REFERENCES

1. Bibler, V. S. (1991). *Ot naucheniya – k lohike kultury*. [From acquisition – to the logics of culture]. Moscow.
 2. *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoyi ukrayinskoyi movy*. (2001). [Big defining dictionary of Ukrainian language]. Kyiv.
 3. Goncharenko, S. U. (1997). *Ukrayinskyi pedagogichnyi slovnyk*. [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv.
 4. Goncharenko, S. (2008). *Fundamentalizatsiya osvity yak dydaktychnyi pryntsyyp*. [Fundamentalization of education as a pedagogical principle]. Kyiv.
 5. Lavrentieva, O. O. (2016). *Rozvytok metodolohichnoyi kultury maybutnikh uchyteliv u systemi profesynoyi osvity*. [Development of methodological culture of future teachers in the system of professional education]. Ternopil.
 6. Lyashko, E. N. (2009). *Intehratsiya pedagogicheskikh usloviy razvitiya sistemnogo myshleniya studentov – budushchikh pedagogov*. [Integration of pedagogical conditions of system thinking development of students – future teachers]. Kazan.
 7. Makarenko, A. S. (1954). *Problemy shklnogo radyanskogo vykhovannya*. [Problems of school soviet education]. Kyiv.
 8. Moseyuk, N. E. (2001). *Pedagoghika. Navchalnyi posibnyk* [Pedagogics. Educational guidance]. Kyiv.

9. Novikov, A. M. (2003). *Doktorskaya dissertatsiya: posobie dlya doktorantov i soiskateley uchenoy stepeni doktora nauk*. [Doctor's thesis: manual for post-graduate students and doctoral research scholars]. Moscow.
 10. Pavlenko, A. F. (1996). *Problemy realizatsiyi novoy paradigmy vyshchoyi osvity v Ukraini*. [Problems of realization of a new paradigm of higher education in Ukraine]. Kyiv.
 11. Kurlyand, Z. N., Khmelyuk, R. I., Semenova, A.V. (2007). *Pedagoghika vyshchoyi shkoly*. [Pedagogics of higher school]. Kyiv.
 12. Sysoyeva, S. O., Kristopchuk, T. E. (2013). *Metodolohiya naukovy-pedagogichnykh doslidzhen*, [Methodology of scientific-pedagogical research]. Rivne.
 13. Surmin, Yu. P. (2003). *Teoriya sistem i sistemnyi analiz*. [Theory of systems and systemic analysis]. Kyiv.
 14. Yudin, E. G. (1997). *Metodologiya nauki. Sistemnost. Deyatelnost*. [Methodology of science. Consistency. Activity]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАКІТЯНСЬКА Людмила Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.
Наукові інтереси: методична підготовка вчителя музичного мистецтва в системі професійної освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RAKITYANSKA Lyudmyla Mykolayivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the methodology of musical education, singing and choral conducting of Kryvyi Rih State Pedagogical University.
Circle of scientific interests: methodical training of musical art teachers in the system of professional education.

Дата надходження рукопису 17. 12. 2017 р.
 Рецензент – д.п.н. професор В. Ф. Черкасов

УДК 678. 32.

РОЙТЕНКО Ніна – приват-доцент, старший преподаватель кафедры теории музыки и вокала Ужнукраинского национального педагогического университета имени К. Д. Ушинского
 e-mail: pednauk@gmail.com

ПРОБЛЕМА ВОСПИТАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА

Постановка и обоснование актуальности проблемы. Проблема воспитания творческой личности стоит сейчас очень остро. В то же время уровень

благополучия у большинства людей резко снизился. Они не в состоянии из-за этого посещать театры, художественные выставки, музыкальные спектакли и пр. В этом